

Dansk: Når strengen taler

I denne fagspecifikke lærervejledning finder du bud på før- og eftermateriale til forløbet *Når strengen taler* specifikt rettet mod faget Dansk, men mange af øvelserne egner sig også til et tværfagligt (projekt)arbejde med Billedkunst og Samfundsfag.

Lærervejledningen er udarbejdet med det formål at styrke og konsolidere elevernes læring ved at skabe sammenhæng mellem undervisningen på skolen både før og efter undervisningen på museet. Lærervejledningen indeholder konkrete forslag til øvelser, kildepakker og baggrundsmateriale. Du kan vælge det ud, der passer til det forløb og de elevforudsætninger, du arbejder med.

Rigtig god fornøjelse!

Skoletjenesten på Arbejdersmuseet

Før *Når strengen taler* – forslag til forberedelse

Uretfærdigheds- eller håbealfabet

Klaus Albrechtsen arbejder ud fra en opfattelse af, at "verden kunne være så fantastisk, men i stedet er den så uretfærdig." I denne forståelse ligger både et håb, men også en grundopfattelse af uretfærdighed.

I kan i klassen lave et alfabet, der udtrykker uretfærdighed eller håb. Hver elev tildeles et bogstav og skal kreativt udtrykke enten en uretfærdighed eller et håb, som de kobler deres bogstav op med. Afslut øvelsen med at hænge jeres fælles uretfærdigheds- eller håbealfabet op i klassen.

Den kreative udtryksform kan være: et ord, en collage, en tegning, et billede, et maleri, et broderi mv.

Associationskæder

Print [Associationsøvelsen](#) ud og lad eleverne udfylde arkene med henholdsvis *uretfærdighed* og *håb*.

Bed efterfølgende eleverne om at finde/tage billeder af ord, begreber, motiver og genstande, som de associerer med henholdsvis uretfærdighed og håb og lav en fælles collage over jeres associationskæder og -repræsentationer.

Gem jeres definitioner og fælles collager og vend eventuelt tilbage til dem senere og afslutningsvist i forløbet, så I kan se, om eleverne har ændret mening, er blevet klogere, vil nuancere eller tilføje noget.

Det gode liv for mig?

Klaus Albrechtsen sagde, at han "tegner indigneret på fremtidens vegne". Lad eleverne i par definere, hvad det gode liv for dem er. Lad dem dele deres refleksioner på post-its, som sættes på tavlen og med udgangspunkt i deres fælles refleksioner, kan de enten individuelt eller i par kreativt udtrykke deres fortolkning og forståelse af, hvad det gode liv er.

Kropsligt spekter over det gode liv

Klaus Albrechtsen sagde, at han "tegner indigneret på fremtidens vegne". Lad eleverne i par definere, hvad det gode liv for dem er. Lad dem dele deres refleksioner på post-its, som sættes på tavlen og med udgangspunkt i deres fælles refleksioner, kan I lave et fysisk spekter, hvor det gode liv er i den ene ende af lokalet, og det dårlige liv er i den anden ende.

- Hvor ville eleverne placere sig på dette spekter i forhold til deres eget liv?
- Hvad skulle der til for, at de kunne bevæge sig længere hen mod det gode liv på spektret?

Ved at kropsliggøre øvelsen, kan I snakke om, hvad der står mellem dem og det gode liv og hvilke muligheder, de har for at handle, så de kan få skabt mulighederne for det gode liv.

Den uretfærdige og håbefulde krop

Lad eleverne tegne en krop for henholdsvis uretfærdighed og håb.

- Hvordan ville den uretfærdige krop se ud? Og hvorfor?
- Hvordan ville den håbefulde krop se ud? Og hvorfor?

Hvor på kroppen sidder uretfærdigheden og håbet?

Print [Hvor på kroppen sidder...?](#) ud til eleverne, og lad dem placere *uretfærdighed* og/eller *håb*, der på kroppen, hvor de synes, at begreberne skal placeres. Lad dem i par dele deres placering og deres begrundelse for hvorfor, de har placeret det, der hvor de har.

Karikatur- og satiretegninger

Klaus Albrechtsen betegner sig selv som bladtegninger, men mange af hans tegninger bevæger sig inden for feltet karikatur og satire. Lad eleverne besvare [Associationsøvelsen](#) med henholdsvis *karikatur* og *satire*, og lad dem derefter dele deres svar med en makker. I plenum kan I herefter diskutere, hvad forskellen er og hvorfor:

- **Karikatur:** Forstærkede udtryk. Overdrevent. Ekstremt. Fantasifuldt.
- **Satire:** Udtryk, der tager moralsk stilling til verden. Politisk satire. Social satire.

Analyser eventuelt [denne kildepakke](#) og se, om I kan definere, om det er karikatur- eller satiretegninger, og lad eleverne prøve kræfter med at tegne satire og karikatur.

Efter Når strengen taler – forslag til videre arbejde

Associationskæder

Hvis I har lavet *Associationskæder* som forberedelse til forløbet, kan I med fordel gentage øvelsen for at synlig- og bevidstgøre eleverne om deres udvidede forståelse ved en sammenligning af den indledende og afsluttende øvelse.

Print [Associationsøvelsen](#) ud og lad eleverne udfylde arkene med henholdsvis *uretfærdighed* og *håb*.

Bed efterfølgende eleverne om at finde/tage billeder af ord, begreber, motiver og genstande, som de associerer med henholdsvis *uretfærdighed* og *håb* og lav en fælles collage over jeres *associationskæder* og *-repræsentationer*.

Fernisering af tegninger

Lad eleverne færdiggøre deres *uretfærdighedstegninger* fra undervisningen og lad dem skrive en udstillingstekst eller de ord, der skal ledsage dem og afhold en fernisering.

Essay- eller digtproduktion i forlængelse af en tegning fra udstillingen

Ud fra kildepakken her, vælger eleverne et værk, som på en eller anden måde rører noget i dem og ud fra det, skal de skrive et essay eller et digt, der udtrykker deres tanker, følelser og associationer.

Hvis klasserummet er trygt, kan I med fordel have oplæsninger i klassen.

Fremtiden for bladtegningerne + memekulturen

Færre og færre læser avis, og vi bliver mere og mere digitale, så hvad er fremtiden for bladtegningerne der ifølge Klaus Rifbjerg, *giver ilt til vores blod* med deres blæk (2000).

Læs Klaus [Rifbjergs digt fra åbningen af Museet for Danske Bladtegnere](#) med eleverne og lad eleverne reflektere over, hvilke kreative og visuelle medier, der kan formidle det samme, som bladtegningerne med deres satire og karikaturer.

Mange af eleverne vil måske vende memekulturen. Her kan du lade eleverne lave deres egne memes:

- <https://makeameme.org>
- <https://imgflip.com/memegenerator>

Hvis I vil dykke dybere ned i historien og kulturen omkring memes, kan I se disse to TED-talks: [The power of Memes](#) og [Memes and Temes](#) og/eller læse denne [artikel](#) fra ungdomsmediet Sein.

Spørgsmål som I kan diskutere er:

- Hvad gør det ved vores kommunikation, at vi sætter simple budskaber sammen med billeder?
- Hvorfor kunne man forestille sig, at memes er fremtidens bladtegninger? Hvad siger det om vores tid?
- Er memes let tilgængelige?
- Hvad kræver det at afkode et meme?

Fortsæt en tegning

Print [denne tegning](#) af Klaus Albrechtsen ud, og lad eleverne i par diskutere:

- Hvad sker der på billedet?
- Hvad pigen står pigen på kanten af?
- Hvad tænker hun mon på?
- Hvad vil hun mon gøre?

Afslut øvelsen med, at eleverne ud fra deres fortolkning kan færdiggøre tegningen. I kan med fordel fokusere på:

- Hvad sker der med pigen? Hvorfor?
- Hvilken verden står hun på kanten af?
- Hvad hopper hun (måske) ned i? Hvorfor?

Hvad tænker hun på?

Print [denne tegning](#) af Klaus Albrechtsen ud og bed eleverne om at forestille sig, at de er pigen, der står på kanten. Lad dem skrive en dagbog over de refleksioner, overvejelser og drømme, som pigen på kanten står med.

Selvportrættet og -fremstillingen

Klaus Albrechtsen portrætterede sig selv med blyanten som sit våben. Lad eleverne analysere andre bladtegneres [selvportrætter](#).

- Hvordan fremstiller de sig selv? Hvad vil de mon kommunikere?
- Hvad har de særligt fokus på? Og hvorfor?

Lad eleverne lave selvportrætter.

- Hvad lægger de selv vægt på og hvorfor?

Hvis I ønsker at arbejde yderligere med selv-fremstilling og -portrættering, kan I læse *Plastic* (1995) af Mette Thomsen.

Byt streger ud/tegn det modsatte

Når man tegner satire, overdriver man sine tegninger for at få budskabet igennem. Men hvad hvis man skal tegne det modsatte budskab? Hvad ville man så skulle tegne?

Lad eleverne finde en tegning i [kildepakken her](#) og lad dem tegne det modsatte.

I kan efterfølgende have en diskussion af, hvad eleverne gjorde og hvorfor.

Magtskildring og -kritik gennem tiden

Satiren og karikaturen kan gøre opmærksom på magten og magtmisbrug, lige som den kan kritisere. Men hvordan er magt(kritikken) blevet skildret gennem tiden? I kan

dykke ned i [denne kildepakke](#), hvor I finder magtskildringer og -kritikker gennem tiden.

Lad eleverne i grupper analysere:

- Hvordan magten præsenteres, og hvorfor den præsenteres på den måde?
- Hvem har bestilt det arbejde? Og hvorfor?
- Hvad har formålet med billedet/tegningen/maleriet været?
- Hvem leverer det eventuelt en kritik af?

Lad eventuelt eleverne selv gå på opdagelse på google eller på [SMK Open](#) for at finde andre magtskildringer og -kritikker.

Ytringsret og -pligt

Satiretegningen kan gennem den skarpe streg og overdrivelse komme til at ryste, chokere og såre. Men hvor går grænsen mellem ytringsret og -pligt? I kan i klassen diskutere følgende spørgsmål:

- Hvornår har man en pligt til at ytre sig? Hvorfor?
- Hvornår (mis)bruger man sin ret? Hvorfor?
- Hvem har magten i forhold til ytringer og hvem har ikke? Hvorfor?
- Kan man lave en skarp grænse mellem henholdsvis ytringsret og -pligt? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvis I vil arbejde videre med ytringsret og -pligt, kan I arbejde med [Danmarkshistoriens tema om Muhammedkrisen](#), hvor der er kildepakker og en bred introduktion til temaet. I kan også lytte til DR's podcastserie [Bakspejl](#), som i fire afsnit beskriver forløbet op til, under og efter.

Uretfærdighedstematikker i projektarbejde

Lav et tværfagligt projekt med overemnet *uretfærdighed*, og lad eleverne dykke ned i en selvvalgt problemstilling under *uretfærdighed*. Afslut projektforløbet med kreative fremlæggelser. I kan finde inspiration i disse gode råd til [kreative elevprodukter](#).

Fokuspunkter, der kan stilladsere eleverne, kunne være:

- Hvad kendetegner uretfærdigheden?
- Hvor kommer uretfærdigheden/problematikken fra?
- Hvad er løsningerne?

- Struktur – institution – individ?